

Рецензія
доктора економічних наук, професора
Прокопенко Ольги Володимирівни
на дисертацію Іжболдіної Анжеліки Валеріївни
«Вдосконалення організації внутрішнього контролю на промислових
підприємствах», подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 051 Економіка

Актуальність теми наукового дослідження випливає з того, що дисертант досліджує важливу проблему вдосконалення організації внутрішнього контролю на промислових підприємствах. Внутрішній контроль є необхідним елементом управління підприємством, який забезпечує ефективність, законність, надійність та безпеку його діяльності. Внутрішній контроль допомагає підприємству досягти своїх цілей, запобігати та виявляти помилки, порушення, ризики та втрати, а також підвищувати якість управлінської інформації та звітності. В умовах постійних змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства внутрішній контроль повинен бути гнучким, адаптивним, інноваційним та відповідати міжнародним стандартам та вимогам. Вдосконалення організації внутрішнього контролю на промислових підприємствах є необхідною умовою підвищення їх конкурентоспроможності, рентабельності, стійкості та розвитку.

Таким чином, актуальність рецензованого дослідження Іжболдіної А.В. «Вдосконалення організації внутрішнього контролю на промислових підприємствах» є очевидною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану наукових досліджень Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Сєвєродонецьк) та темі ДН 03-19 «Теоретико-методологічні основи управління для забезпечення сталого розвитку на регіональному рівні в умовах гібридних загроз та постконфліктної трансформації» (номер державної

реєстрації № 0119U100436, 2019-2021 рр.) внеском здобувачки у яку є розроблена модель оцінювання ефективності системи внутрішнього контролю на промислових підприємствах з математичним підґрунтям.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації. Виконаний глибокий аналіз дисертаційної роботи виявив, що дослідження проблеми вдосконалення організації внутрішнього контролю на промислових підприємствах є цілісним, системним і повним. Одним з основних наукових досягнень дисертації є розробка теоретичних зasad вдосконалення організації внутрішнього контролю на промислових підприємствах на підставі аналітичного аналізу стану системи внутрішнього контролю на промислових підприємствах та покращення інструментів управління нею.

У дисертації вдосконалено класифікацію функцій внутрішнього контролю в системі управління на промисловому підприємстві. На додаток до існуючих, вона включає координаційно-коригувальну функцію, яка дозволяє забезпечити своєчасний та результативний контроль на всіх стадіях управління: від отримання інформації про процеси на підприємстві до оцінки їх реального стану.

Також здобувачкою удосконалено систему внутрішнього контролю на промисловому підприємстві. На додаток до існуючих, вона враховує внутрішнє середовище підприємства та його оптимальну модель, яка містить основні причини, що визначають сутність внутрішнього контролю середовища, мету, завдання, елементи, метод системного аналізу та п'ять етапів аналізу функціонування економічної системи. Це сприятиме прийняттю ефективних управлінських рішень керівництвом підприємства.

Нові факти, одержані здобувачем. Іжболдіна Анжеліка Валеріївна ставить і вирішує конкретні науково-дослідницькі задачі в рамках обраної тематики для досягнення мети своєї дисертації.

Наукова новизна рецензованого дослідження є беззаперечною, оскільки у дисертації розвинуто поняття «внутрішній контроль», яке відрізняється від існуючих тим, що розглядається як сильний механізм заходів або підходів,

спрямованих на підвищення ефективності розробки та реалізації управлінських рішень на підприємстві з метою всестороннього та об'єктивного контролю на певному рівні для забезпечення отримання (зростання) доходів або поліпшення (стабілізації) фінансового стану підприємства, що дозволить регулювати закономірність виконання господарських операцій та їх економічну ефективність для підприємства.

У дисертації набула подального розвитку модель оцінювання системи внутрішнього контролю, яка відрізняється від існуючих тим, що базується на аналітичних показниках фінансового стану підприємства та критеріях ефективності контролю, що дозволяє сформувати доказову основу щодо ефективності системи внутрішнього контролю промислових підприємств та значно поглиблює методологічні основи її формування.

Здобувачкою також розвинуто аналітичну концепцію у системі внутрішнього контролю промислового підприємства з використанням SWOT-PEST-аналізу, яка відрізняється від існуючих тим, що формує тренд стабільного розвитку в майбутньому, метою якої є розширення можливостей стратегічного управління промислових підприємств за рахунок більш ефективних оперативних рішень, що дозволяє значно підвищити якість стратегічних управлінських рішень.

У дисертації набула подального розвитку методика оцінювання системи внутрішнього контролю, яка відрізняється від існуючих тим, що має в основі здійснення моніторингу відповідності системи внутрішнього контролю актуальним і майбутнім умовам господарювання та стратегії розвитку, що дозволяє передбачити своєчасне оновлення контрольного середовища, форм і видів контролю.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, опублікованих працях. На основі аналізу тексту дисертаційної роботи можна зробити висновок щодо обґрунтованості її наукових положень і висновків. Цілком релевантними вважаємо застосовані методи наукового пошуку, а саме: історико-логічний,

аналогії та групування, методи аналізу альтернатив, графічний. Ці методи дозволяють дослідити генезис понятійного апарату дослідження, уточнити інструментарій організації внутрішнього контролю, вибрати критерії оцінювання системи внутрішнього контролю на промислових підприємствах та візуалізувати отримані результати.

Результати, висновки та пропозиції дослідження були представлені та схвалені на Міжнародних наукових конференціях: «Формування стратегії інноваційного розвитку телекомуникаційного підприємства. Трансформація національної економіки в контексті реалізації євроінтеграційної стратегії» (м. Рига, 2020 р.), «Проблеми формування та стабілізації регіональної економіки» (м. Дніпро, 2020 р.), «Актуальні проблеми економіки, обліку, менеджменту та права» (м. Полтава, 2020 р.), «Fundamental and applied research in the modern world» (м. Бостон, США, 2020 р.), «Економічна політика та фінансова система сучасний стан та перспективи розвитку» (м. Київ, 2020 р.), «Economic and business administration development: scientific currencies and solutions» (м. Київ, 2020 р.).

Значення для науки і практики отриманих результатів.
Дисертаційна робота Іжболдіної Анжеліки Валеріївни містить раніше незахищені положення, а обґрутовані результати розв'язують актуальну наукову проблему.

Практичне значення одержаних результатів дослідження визначається можливістю використання представлених положень, висновків і рекомендацій для удосконалення організації внутрішнього контролю на промислових підприємствах. Результати та практичні рекомендації дисертації створюють методичну основу для забезпечення інноваційної складової стабільного розвитку підприємств. Серед результатів, що мають найбільшу практичну важливість, можна виділити:

- методику оцінювання системи внутрішнього контролю;
- розроблену систему внутрішнього контролю на промисловому підприємстві;

- застосування аналітичної концепції у системі внутрішнього контролю промислового підприємства з можливістю проведення SWOT-PEST-аналізу.

Результати дисертаційної роботи використано у практичній діяльності ТОВ «НВП «Мікротерм» (довідка № 15/181 від 15.11.2021р.); ТОВ НВО «Хімресурс» (довідка № 08/19 від 15.10.2021р.).

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Дисертаційна робота відзначається високим рівнем обґрунтованості наукових положень та висновків. Їхня новизна та достовірність підкріплюються адекватним змістом та результатами дослідження. У вступі дисертації чітко визначено науковий апарат дослідження, мета і завдання узгоджені зі структурою та висновками роботи. Загальні висновки є вмотивованими, ґрунтуються на результатах, послідовно викладених у трьох розділах дисертації, розкривають зміст проведеного дослідження й узгоджуються з завданнями, окресленими у вступі. Це свідчить про те, що мета кваліфікаційної роботи досягнута. Додатки суттєво доповнюють основний зміст дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Підсумовуючи незаперечні досягнення дисерантки, вважаю за доцільне висловити в дискусійному плані деякі зауваження та побажання:

1. Не дивлячись на комплексність і всеосяжність поглядів здобувачки на систему внутрішнього контролю на промислових підприємствах, у дисертації не достатньо висвітлено сучасні підходи та тенденції у сфері внутрішнього контролю, такі як ризик-орієнтований контроль, інтегрований контроль, контроль якості та контроль за дотриманням етичних норм, хоча вони згадуються по тексту (стор. 28-29 тощо). Ці підходи та тенденції мають важливе значення для вдосконалення організації внутрішнього контролю на промислових підприємствах, тому було б доцільно більш детально розглянути їх, а також проаналізувати їх застосування на промислових підприємствах.

2. Результати дисертаційного дослідження могли б бути більш переконливими, якби здобувачка провела порівняльний аналіз ефективності

системи внутрішнього контролю на промислових підприємствах до та після її вдосконалення. Такий аналіз дозволив би оцінити реальні результати застосування розроблених моделей та методик, а також виявити можливі проблеми та напрями подальшого вдосконалення системи внутрішнього контролю. Для проведення такого аналізу було б доцільно використати, зокрема, дані з промислових підприємств, які впровадили рекомендації здобувачки (стор. 216-219 Додатку Б).

3. Різні галузі промисловості та різні типи промислових підприємств мають свою специфіку, ризики, потреби та цілі, що потребують адаптації системи внутрішнього контролю. Однак рецензована дисертація не враховує ці аспекти, що обмежує універсальність та практичну застосовність розроблених рекомендацій.

Повнота викладення матеріалу дисертації в наукових публікаціях. Дисерантка опублікувала основні результати дослідження в 15 наукових працях, зокрема: 1 розділ у колективній монографії, 7 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у фаховому виданні, що індексується міжнародними наукометричними базами Scopus та Web of Science, 6 публікацій у конференційних збірниках. Загальний обсяг публікацій становить 5,8 д.а., з яких особисто здобувачеві належать 4,6 д.а. Аналіз наукових робіт здобувача, зазначених у списку опублікованих праць за темою дисертації, дає можливість стверджувати, що представлені роботи повною мірою відображають основні положення та висновки дисертаційного дослідження.

Висновок про відповідність кваліфікаційної наукової праці чинним вимогам. Дисертація Іжболдіної Анжеліки Валеріївни «Вдосконалення організації внутрішнього контролю на промислових підприємствах», подана на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 Економіка, є актуальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне і практичне значення.

Результати дисертаційного дослідження підтвердили успішність вирішення поставлених завдань, основні положення дисертації мають наукову

новизну і пройшли достатню апробацію. Зміст роботи повністю відповідає спеціальності 051 Економіка. На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що дисертація Іжболдіної Анжеліки Валеріївни «Вдосконалення організації внутрішнього контролю на промислових підприємствах» є самостійним завершеним дослідженням, що відповідає чинним вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її авторка Іжболдіна Анжеліка Валеріївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Рецензент:

професор кафедри бізнес-економіки та адміністрування
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка,
доктор економічних наук, професор

Ольга ПРОКОПЕНКО

